

УДК 581.93+502.75 (477.631.64)

Найдьон К.С., вихованка Дніпропетровського відділення Малої академії наук України, учениця 10 класу

Науковий керівник: Манюк В.В., к.б.н., доцент кафедри географії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Комунальний позашкільний навчальний заклад “Мала академія наук учнівської молоді” Дніпропетровської обласної ради”; Комунальний заклад освіти «Спеціалізована середня загальноосвітня школа №22 з поглибленим вивченням іноземної мови», м. Дніпро, Україна

ЗМІНИ ФІТОРОЗІНОМАНІТТЯ ПОРОЖИСТОГО ДНІПРА ПРОТЯГОМ СТОЛІТТЯ

Флора Дніпрових порогів є степовою перлиною нашої області, котра системно не досліджувалася протягом століття. Після затоплення порожистої частини Дніпра, зміни водного режиму, клімату, рельєфу досліджуваної території рослинний покрив також зазнав певних змін. Проаналізувавши ботанічні видання ХІХ-ХХ ст. було встановлено кількість родин та їх представників, чий ареал поширення знаходився на Надпоріжжя та причини їх зникнення.

Дніпро – найбільша річка України, що вплинула на економічний, культурний та політичний розвиток держави. Ще з давніх часів ця річка привертала увагу таких видатних людей, як історика Геродота, імператора Костянтина Багрянородного, інженера Гійома де Боплана, через свою унікальну флору, фауну та унікальні рельєфні форми, що виступали з води та лякали багатьох – пороги [1]. Дніпрові пороги, що бачили не одну сторінку української історії, були затоплені в 1932 році через побудову Дніпровської гідроелектростанції. Досліджувана область охоплює основну частину порожистого Дніпра навколо затопленого порога Ненаситця і пролягає повз 8 сіл, декількох островів та скель, що залишилися після побудови гідроелектростанції. На разі тут простягаються безкрайні степи, байраки та балки, найбільші з яких – Башмачка, Легка, Тягинка, Жуча та інші. Клімат та рельєф порожистої частини Право- та Лівобережжя зазнали значних змін після затоплення Дніпра. Рельєф змінюється завдяки антропогенним факторам (побудові ГЕС, що змінило флору та гідрологічний режим ріки, іонізацію повітря та очищення повітря від шкідливих речовин), у той час клімат змінюється через глобальне потепління, що спричинено також техногенним втручанням. Зі зміною рівня води у річці Дніпро змінилася й екосистема порожистої частини ріки: почали з'являтися нові рослини, деякі релікти почали зникати, а деякі пристосувалися до нових умов. Тому **актуальність** роботи полягає у дослідженні, детальному аналізі причин зникнення певних видів та фіксації рослин, ареал поширення яких був тут у різні часи, так як останні дослідження у цьому регіоні проводилися у 2004 році. До того ж, на сьогоднішній день, коли відроджується українська культура, варто не забувати, що ці місця були головною туристичною візитівкою нашого регіону, степовою перлиною Надпоріжжя. На разі у цьому регіоні створено ландшафтний парк «Дніпрові пороги», котрий сприяє захисту та дослідженню рослинного різноманіття, зацікавлює туристів з усієї області для вивчення рідного краю [2].

Об'єкт дослідження: порожиста частина річки Дніпро.

Предмет дослідження: флора порожистої частини річки Дніпро.

Мета роботи – дослідити флору порожистої частини Дніпра до та після затоплення річки, дослідити та обґрунтувати фактори зникнення, пристосування або появи окремих видів рослин та визначення певних заходів для збереження флори. Для досягнення мети було зроблено:

- дослідження сьогоdnішнього рослинного покриву біля затоплених порогів;
- аналіз літератури ХІХ-ХХ ст. та Червоної книги Дніпропетровської області [3, 4];
- порівняльна характеристика рослин, що ростуть біля Дніпрових порогів;

- дослідження та аналіз впливу затопленої річки на зміну рослинного степового покриву біля порогів;
- складено таблицю, де можна простежити у який час була зафіксована та чи інша рослина;
- аналіз причин, що призвели до зникнення певних рослин.

Загалом встановлено зростання 1614 видів рослин, ареал поширення яких був на порожистій частині Дніпра протягом усього часу. Умовно усі дослідження було систематизовано за часом їх проведення: до затоплення Дніпра, після затоплення (до 2000х років), сьогодення. Також було підраховано кількість родин та їх представників у ці періоди часу: до затоплення – 94 родини, після затоплення – 114 родин, сьогодення – 70 родин. За цими результатами можна побачити, що більшість видів рослин не зникла після затоплення порогів, а навпаки, їх кількість збільшилася та навіть з'явилося ще 10 нових родин рослин. Після 2000х років кількість рослин на порожистій частині Дніпра поступово зменшується і нові види не з'являються на цій місцевості. Причинами цього є зміна кліматичних умов через погіршення роботи Дніпровської гідроелектростанції, забруднення води, збільшення виносу поживних речовин з ґрунтів, порушення стійкості рельєфу.

Методи дослідження: аналіз, спостереження, опис, порівняння.

Наукова новизна: проведено порівняльний аналіз видового складу флори порожистої частини Дніпра до та після затоплення ріки, визначено чинники зникнення певних рослин.

Практичне значення: завдяки науковому аналізу можна побачити усі зміни, які відбулися з рослинним покривом біля порогів у результаті затоплення річки, визначено заходи, які потрібно застосувати аби зберегти флору цієї частини Дніпра.

Робота складається зі вступу, 3 розділів із висновками до них, висновком, списком джерел та додатками.

Перелік посилань

1. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків Том 1 [Текст]; – Львів, «Світ», 1990.- 319 с.
2. Манюк В.В. Регіональний ландшафтний парк «Придніпровський» [Текст]; – Дніпро, 2010 р. – 29 с.
3. Акінфієв І.Я. Растительность Екатеринослава в конце первого столетия его существования [Текст]; – Катеринослав, Катеринославська Госдума 1889 р., частина I-II. – 238с.
4. Тарасов В.В. Флора Дніпропетровської та Запорізької областей [Текст]; – Міністерство освіти та науки України Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара – Дніпропетровськ, видавництво ДНУ та «ЛПРА», II видання (доповнене), 2012 рік – 309 с.